

Mieczysław Inglot

Sprawozdanie z podróży naukowej do ZSRR (19.V-17.VIII.1960).

Biuletyn Polonistyczny 3/9, 62-64

1960

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIE Z PODRÓŻY NAUKOWEJ DO PARYŻA

/maj - czerwiec 1960/

Wyjechałem do Paryża dzięki stypendium wymiennemu udzielonemu przez Centre National de la Recherche Scientifique. Celem moim było zebranie materiałów uzupełniających do tematów: Wyspiański we Francji /podróż w r. 1890, pobyt w Paryżu w 1891-94/ oraz: Doświadczenia teatralne Wyspiańskiego.

Pracowałem głównie w Bibliotece Arsenau /gdzie znajduje się bogata teatralna Collection Rondel/ i w Bibliotece Narodowej, nadto w Bibliotece Komedii Francuskiej i Bibliothèque de Conservateurs du Louvre. Skupiłem uwagę na kilku kwestiach,

1. Realia pobytu Wyspiańskiego w Paryżu, a więc kolejne mieszkania /adresy, jak się okazało, związane z "geografią malarską" Paryża/, prywatna szkoła malarska, tzw. Académie Collarossi /w tej kwestii pozostały jeszcze białe plamy/, znajomości paryskie /np. z Gauguinem/ itp.

2. Ważniejsze dzieła ówczesnego malarstwa dekoracyjnego, wymieniane w listach Wyspiańskiego.

3. Wypełniłem luki w wiadomościach o niektórych sztukach ówczesnego repertuaru paryskiego, o aktorach i oprawie dekoracyjnej; zebrałem spory materiał ilustracyjny, np. do przedstawień "Króla Edypa" w Komedii Francuskiej.

4. Odbyłem wycieczki do miast katedralnych opisywanych przez Wyspiańskiego: do Chartres, Rouen /i doliną Sekwany/, Amiens i Reims. Z tekstem listów do Rydla w ręku ustaliłem pewne szczegóły i uzupełniłem komentarze, opracowane dotychczas na podstawie literatury przedmiotu. W Chartres i Rouen zidentyfikowałem tematy zachowanych rysunków artysty. Niestety nie mogłem już pojechać do Strasburga.

Leon Płoszewski

Instytut Badań Literackich

SPRAWOZDANIE Z PODRÓŻY NAUKOWEJ DO ZSRR

/19.V - 17.VIII.1960/

Celem trzymiesięcznego pobytu w ZSRR /stypendium Min. Szkolnictwa Wyższego/ było zebranie materiałów do pracy habilitacyjnej o roboczym tytule: Z zagadnień polskiej prasy literackiej pierwszej połowy XIX wieku.

Interesowały mnie głównie polskie periodyki ukazujące się wtedy w Kijowie i Petersburgu. Jednocześnie postawiłem sobie za cel zapoznanie się z problematyką badań radzieckich nad historią i teorią prasy.

W Kijowie pracowałem w kilku archiwach. W Archiwum Historycznym przeglądałem zbiory Kijowskiego Komitetu Cenzury, rękopisy z historii literatury polskiej oraz archiwa kancelarii generał-gubernatora za lata 1834-1850. W zbiorze pierwszym znalazłem ciekawe wzmianki dotyczące dat pozwoleń cenzuralnych na "Gwiazdę" i "Lewiathana", a także orzeczenia zabraniające druku rękopisów następujących czasopism polskich: "Świstek", "Gołąb" /t.1/ i "Lelum Polelum" /t.1-3/. W zbiorze drugim znalazłem przypuszczalny pierwowzór komedii A.Fredry "Mąż i żona" w postaci rękopisu teatralnego komedii Stanisława Jaszковского pt. "Chwile płochości czyli Mąż i żona w jednym przypadku", pochodzącego ze stycznia 1822r. W archiwum kancelarii generał-gubernatora znalazłem niezmiernie ciekawe raporty policyjne o znanym rewolucjonście, krytyku literackim i redaktorze Edwardzie Dembowskiem.

W Archiwum Instytutu Literatury Ukrainńskiej AN przejrzałem cały szereg znanych badaczom poloników, zebranych głównie w zbiorze Iwana Franki. Warto zaznaczyć, że Instytut posiada bardzo bogate zbiory rysunków J.I.Kraszewskiego.

Następnie pracowałem w oddziale rękopisów Biblioteki Publicznej AN, gdzie znalazłem interesujące listy: M.Grabowskiego do P.O.Kulisza i Z.Fischa do redaktora ukraińskiej "Osnowy" W.B. Antonowicza.

W Leningradzie zacząłem pracę w oddziale czasopism Biblioteki im.Sałykowa-Szczedrina, uzupełniając swoją lekturę czasopism o numery brakujące w naszych bibliotekach. Znalazłem tu komplet "Bałamuta Petersburskiego" i nieznaną u nas prawie zupełnie "Egidy". W oddziale rękopisów tej biblioteki nie znalazłem niestety żadnych materiałów.

Lepiej natomiast powiodło mi się w innych archiwach. Przede wszystkim w Archiwum Historycznym. Znalazłem tam: 1. materiały dotyczące pozwoleń i zakazów cenzuralnych związanych z ówczesnymi polskimi periodykami w Petersburgu, 2. raporty cenzury carskiej, oświetlające stosunek władz do wydawnictw polskich publikowanych poza granicami cesarstwa, które docierały do Rosji.

Ad. 1 - Zainteresowały mnie szczególnie dokumenty związane z czasopismami, które nigdy nie ujrzały światła dziennego, pozostając /na skutek zakazu cenzury lub kłopotów finansowych/ w sferze projektów. Są to: "Goniec damski", "Biblioteka dla dam", "Odessa gazeta literacka" /A.Kirkora/, "Muzeum familijne", Ponadto przejrzałem i dałem do zmikrofilmowania inne materiały związane z historią stosunków z cenzurą następujących czasopism: "Tygodnik Petersburski", "Bałamut Petersburski" oraz "Egida". Udało mi się też przejrzeć i oddać do zmikrofilmowania "Spis

utworów dramatycznych dozwolonych w Królestwie" /1843 r./, obejmujący ok. 523 tytułów widowisk scenicznych /dramatów, melodramatów, wodewili, oper, komediooper itd. dozwolonych i ok. 100 zabronionych/. Jest to, jak się wydaje, cenne źródło dla orientacji w repertuarze teatrów warszawskich, m.in. warto zaznaczyć, że w repertuarze tym spotykamy nast. komedie A.Fredry, wszystkie dozwolone: "Mąż i żona", "Śluby panieńskie", "Damy i huzary", "Pan Jowialski", "Pierwsza lepsza". Dosyć ciekawy był też znaleziony przeze mnie raport Bibikowa, generał-gubernatora kijowskiego, do III Oddziału i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, charakteryzujący nadzwyczaj pozytywnie działalność koterii petersburskiej, w szczególności zaś H.Rzewuskiego i M.Grabowskiego oraz odsłaniający właściwe kulisy zamknięcia warszawskiego "Dziennika Krajowego" K.Wittego w r. 1843.

Ad. 2 - Szczególną uwagę zwróciłem na: a. raporty związane z oceną postępowych czasopism poznańskich lat 1838-1848., b. raporty dotyczące oceny emigracyjnych publikacji Mickiewicza, Słowackiego i Krasińskiego, a także wybitniejszych pisarzy w kraju i na emigracji oraz roli tych publikacji w budzeniu świadomości narodowej Polaków.

W pozostałych archiwach znalazłem znacznie mniej materiałów. W oddziale rękopisów Instytutu Historii Literatury AN /Puszkowski Dom/ przejrzałem dokumenty związane z biografią redaktorów interesujących mnie czasopism. W archiwum AN ZSRR znalazłem parę listów, świadczących o żywym kontakcie naszych uczonych pierwszej poł. XIX w. z historykami rosyjskimi. W archiwum Biblioteki AN nie znalazłem dla siebie nic ciekawego, ale jak się zdażyłem zorientować z drukowanych katalogów, jest tam sporo poloników, szczególnie z drugiej poł. XIX i początku XX wieku.

W czasie tygodniowego pobytu w Moskwie zdażyłem zaledwie pobieżnie zorientować się w zbiorach Biblioteki im. Lenina.

Mieczysław Inglot

Katedra Literatury Polskiej

Uniwersytetu Wrocławskiego

BADANIA NAD LITERATURĄ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

Literaturze dla dzieci i młodzieży już od połowy ubiegłego stulecia poświęcali nieco uwagi pedagodowie, psychologowie i krytycy w rozprawkach i artykułach, zamieszczanych na łamach prasy bieżącej, były to jednak zainteresowania marginesowe, o charakterze dorywczym. W latach międzywojennych prof. J.Krzyżanowski jako kierownik Katedry Literatury